Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

LAUSUNTO

17.10.2018 KEHA/3517/2018

Eduskunnan työ- ja tasa-arvovaliokunta
Asiantuntijakuuleminen 17.10.2018

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE JULKISTEN TYÖVOIMA- JA YRITYSPALVELUIDEN VÄLIAIKAISTA JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Esityksessä ehdotetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia muutettavan siten, että **työ- ja elinkeinoviranomaisten lisäksi myös palveluntuottajat voisivat haastatella työnhakijoita, arvioida työnhakijan palvelutarpeen sekä laatia työllistymissuunnitelman yhdessä työnhakijan kanssa.** Työttömyyskassoja ja Kansaneläkelaitosta sitovista työvoimapoliittisista lausunnoista, jotka koskevat työnhakijan osallistumista työllistymistä edistäviin palveluihin, luovuttaisiin. Lausunnot korvattaisiin vastaavat tiedot sisältävillä ilmoituksilla, joita voisivat antaa työ- ja elinkeinotoimistojen lisäksi myös palveluntuottajat.

Esityksen tavoitteena on lisätä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen asiakaslähtöisyyttä ja vaikuttavuutta mahdollistamalla markkinoiden hyödyntäminen palveluprosessien hallinnassa ja palvelujen tuotannossa. Ehdotetut muutokset tukevat omalta osaltaan maakunta- ja kasvupalvelu-uudistukseen valmistautumista. Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että esityksen tavoitteet ovat perusteltuja ja tarkoituksenmukaisia.

Ehdotetut muutokset ovat luonteeltaan mahdollistavia, eivät pakottavia. Asiakkaan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä olisi mahdollista hankkia nykyistä laajemmin palveluntuottajilta, jos sitä pidetään tarkoituksenmukaisena. Näin ollen esityksen vaikutukset tulevat riippumaan pitkälti siitä, missä määrin ja minkälaisin sopimusehdoin ELY-keskukset ja TE-toimistot hankkivat palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta. Hankintojen rooli on esityksessä merkittävä, ja esityksen mahdollistaman markkinoiden hyödyntämisen onnistunut toteutus vaatii vahvaa hankintaosaamista sekä juridista tukea TE-hallinnon sisällä. Näiltä osin resurssien lisäämistä on hallinnon sisällä jo aloitettu.

Hankintoihin liittyvien tehtävien määrä ELY-keskuksissa ja TE-toimistoissa tulee lisääntymään. Lisäksi TE-toimistoille tulee uusia

UUDENMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
Kutsunumero 0295 021 000 Opastinsilta 12 B 5 krs PL 36
www.ely-keskus.fi/uusimaa 00520 Helsinki 00521 Helsinki

tehtäviä. Esityksen 2 luvun 1 §:n mukaan palveluntuottajat ilmoittaisivat työ- ja elinkeinotoimistolle seikoista, jotka voivat vaikuttaa työnhakijan työttömyysturvaoikeuteen. Työ- ja elinkeinotoimisto harkitsisi palveluntuottajan ilmoituksen perusteella, tuleeko sen ryhtyä toimiin asian selvittämiseksi. TE-toimisto siten suorittaisi palveluntuottajan tekemän ilmoituksen perusteella harkinnan jatkotoimenpiteistä ja arvioisi lisäselvittämisen tarpeen. Palveluntuottajan tekemien toimien ja ilmoitusten johdosta aiheutuva tarve erilaisille jatkoselvittämisille, valvonnalle ja tarkastuksille tulevat todennäköisesti lisäämään TE-toimistojen työmäärää. Palveluntuottajien neuvonta, seuranta ja valvonta tulevat vastuuna TE-toimistossa kasvamaan ja samanaikaisesti asiakkaiden ohjaamisen ja työnvälityksen tehtävät vähenemään. Ehdotettujen muutosten johdosta tarve tuottaa erinäisiä ohjeita ja ohjeistuksia sekä viranomaisille että palveluntuottajille tulee olemaan merkittävä.

Työnhakijoiden yhdenvertaisen kohtelun merkitys korostuu tilanteissa, joissa joidenkin työnhakijoiden palveluprosessia hoitaa palveluntuottaja ja joidenkin TE-toimisto. Palveluntuottajalle ehdotetun asiakkaan laiminlyöntejä koskevan ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen tulee varmistaa. Tarvittaessa ilmoitusvelvollisuutta tulee tehostaa asianmukaisin sanktioin, jotta kilpailu asiakasmääristä ja asiakkaiden suosiosta valinnanvapaustilanteessa ei vaikuttaisi palveluntuottajan halukkuuteen tehdä edellä esitettyjä ilmoituksia asiakkaiden laiminlyönneistä.

Eri toimijoiden roolien sekä julkisen ja yksityisen toimijan vastuun erottaminen toisistaan saattaa vaikeutua. Jaettu vastuu voi myös aiheuttaa päällekkäistä työtä. TE-toimistolla säilyisi esityksen mukaan vastuu asiakkaan tilanteesta ja palveluiden saatavuudesta, vaikka asiakas olisi palveluntuottajan palveluissa. Palveluprosessiin liittyvää työtä tehtäisiin sekä palveluntuottajalla että TE-toimistossa (esimerkiksi työllistymissuunnitelma ja siinä sovitut tai ehdotetut palvelut).

Koska palveluntuottajalla ei olisi toimivaltaa tehdä asiakkaan työttömyysetuuteen vaikuttavia ratkaisuja tai päätöksiä, korostuu sujuvan ja nopean tiedonvaihdon tarve palveluntuottajan ja TE-toimiston välillä. Samalla kasvanut tiedon välittämisen tarve merkitsee sitä, että samaa asiakastietoa käsittelee vähintään kaksi eri tahoa, jolloin työmäärä todennäköisesti kasvaa, samoin kuin tiedon virheellisen tulkinnan mahdollisuus. **Käyttöoikeuden myöntämiseen sekä salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen palveluntuottajalle tulee kiinnittää erityistä huomiota.**

Lakiesityksen perusteella olisi mahdollista, että samalta palveluntuottajalta hankittaisiin sekä työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä että työvoima- ja yrityspalveluita. Esityksessä ei ole nimenomaisesti rajattu pois sitä mahdollisuutta, että palveluntuottaja arvioisi työnhakijan palvelutarpeen ja ohjaisi työnhakijan niihin

palveluntuottajan itsensä tuottamiin työvoimapalveluihin, jotka se on arvioinut työnhakijalle tarpeellisiksi. Vaikka tämä voisi mahdollisesti osaltaan tehostaa palveluprosessia ja yksilöllisten palveluiden räätälöintiä asiakkaalle, tulisi siihen suhtautua varauksellisesti ottaen huomioon palveluntuottajan toiminnan voittoa tavoitteleva luonne. **Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin ja palveluun ohjaamisen objektiivisuus ja yhdenvertaisuus tulee varmistaa yksityistettäessä asiakkaan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä.**

Lakiesityksessä tiedostetaan, ettei palveluntuottajamarkkinoita välttämättä synny kaikkialle Suomeen. Alueelliset erot vaikuttaisivat todennäköisesti palveluiden tarjontaan. Lisäksi palveluntuottajien kannustaminen palveluiden tarjoamiseen myös vaikeimmin työllistyville asiakkaille saattaa olla haastavaa hankinnoissa, joissa maksatusperusteena käytetään tulosperusteista mallia. Työnhakijoiden yhdenvertaisuuden varmistamiseksi palvelutarjonnan saatavuus tulee varmistaa. Edellä mainittuihin haasteisiin on mahdollista vaikuttaa hankintasopimusten ehtojen ja maksuperusteiden avulla.

Etukäteen ei ole mahdollista varmuudella arvioida sitä, paraneeko palveluprosessin kustannustehokkuus ja kykeneekö yksityinen palveluntuottaja hoitamaan sille annettua tehtävää toivotulla tavalla. **Lakiesitys kuitenkin mahdollistaa uusien toteutustapojen kokeilemisen käytännön tasolla sekä tarkoituksenmukaisimpien toimintamallien kehittämisen kasvupalvelupilottien muodossa.** Kasvupalvelupiloteista saatujen tulosten perusteella ELY-keskukset ja TE-toimistot voisivat arvioida työnhakijan palveluprosessin ulkoistamisen tarkoituksenmukaisuutta jatkossa.

Esitettyjen muutosten toteuttaminen edellyttää työ- ja elinkeinohallinnon eri toimijoiden välistä sujuvaa yhteistyötä ja avointa tiedonvaihtoa sekä riittävää valmistautumista ennen niiden voimaantuloa.

Uudenmaan ELY-keskus

Nora Sinokki
Lakimies

Anna Viitanen
Yksikön päällikkö